

SZEMLE

SZABÓ ÁRPÁD

A MAGYAR FORRADALMI HONVÉD KARHATALOM

(Zrinyi Katonai Kiadó, 1977. 164. o., 12 t.)

Dr. Szabó Árpád könyve az 1956. évi ellenforradalom elleni harc és a szocialista konszolidáció történetének egyik — eddig még fel nem dolgozott — kérdéssel foglalkozik.

A feldolgozás széles körű levéltári anyagra, a honvéd karhatalmi egységek 1956—1957. évi tevékenységéről szóló jelentésekre, összesítésekre, a korabeli sajtóra, a vonatkozó párt- és kormányintézkedésekre, az eddig megjelent hazai könyvészeti anyagra, a szocialista országokban és nyugaton napvilágot látott feldolgozásokra, valamint visszaemlékezésekre épül. Ez a széles bázis lehetővé teszi a szerző számára, hogy könyvében a különböző problémákat tényszerűen írja le és sokoldalúan bizonyított következtetéseket vonjon le. A szerző értékelései és állásfoglalásai helytállóak.

Szabó Árpád könyve új értéket, új minőséget nyújt a témában az olvasónak és formálja szemléletét. A honvéd karhatalom történetének feldolgozásával új összefüggéseket tár fel és így jól illeszkedik az ellenforradalomról és leverésének történetéről szóló marxista feldolgozások sorába.

A szerző négy fejezetben foglalja össze mondanivalóját.

Az első fejezet a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány tevékenysége részeként tárgyalja a Honvéd Forradalmi Karhatalom megszervezését és harcbevételét. E fejezet fontos elvi kérdése a honvéd karhatalom összetételének tárgyalása. A szerző meggyőző adatokkal tárja az olvasó elé azt a tényt, hogy a határozott programmal rendelkező és következetesen cselekvő forradalmi kormány hívó szavára gyorsan és mind többen jelentkeztek a karhatalmi szolgálat-

ra. A jelentkezők száma rövid időn belül túlhaladta a tervezett létszámot. 1957. márciusában Budapesten és vidéken 14 ezer karhatalmista teljesített szolgálatot. A karhatalom megszervezése is szemléletes példája annak, hogy hazánkban a szocializmus hívei és az érte harcolni kész erők voltak többségben. Cselekvőképességüket a határozott vezetés váltotta tettekre.

A szerző számos ténnyel, adattal bizonyítja: a forradalmi központ hívó szavára a Magyar Néphadsereg és más fegyveres testületek tisztjeinek túlnyomó többsége mellett mind Budapesten, mind vidéken sok munkás, paraszt és értelmiségi — közöttük nem kevés fiatal — fogott fegyvert a Magyar Népköztársaság védelmére.

A honvéd karhatalom összetétele, rendeltetése megfelelt a munkáshatalom jellegének. Képes volt a rá háruló feladatokat eredményesen megoldani.

A könyv második fejezetében a szerző bemutatja a honvéd karhatalom szerepét az ellenforradalom utóvédharcainak felszámolásában és bekapcsolódását a helyreállítási munkába. Ismerteti azt a tevékenységet, amelyet a honvéd karhatalom a rend és a nyugalom helyreállításáért, a zavartalan termelőmunka feltételeinek biztosításáért, a rendbontások gyors felszámolásáért végzett.

Betekintést nyújt a honvéd karhatalom belső életébe, vezetésének, rendjének, fegyelmének és politikai megszilárdulásának folyamatába. Részletesen foglalkozik a Karhatalmi Utasítással, amely körültekintően szabályozta a karhatalom feladatait és működését. Kitér a honvéd karhatalom felszerelésére és anyagi ellátására is.

A harmadik fejezetben a szerző a hon-

véd karhatalomnak a konszolidációért vívott harcban való részvételét tárgyalja. 1956 végére lényegében befejeződött az ellenforradalom fegyveres felszámolása, a rend és a közbiztonság helyreállítása. Egyre inkább a politikai, kulturális munka, a gazdasági helyzet stabilizálása, a szocialista konszolidáció került a középpontba. A fejezet központi gondolatát — „Ahogy egyes területeken szélesedett a párt vezette szocialista erők offenzívája az ellenforradalom visszaszorítására, politikai elszigetelésére, úgy bővült új területekkel és feladatokkal a karhatalom általános tevékenysége.” — számtalan ténnyel, adattal támasztja alá a szerző. Természetesen a karhatalom központi feladata ekkor is a rend és a közbiztonság védelme volt. A szerző szemléletesen mutatja be a honvéd karhatalom fellépését, sikeres akcióit az 1957 elején előfordult provokációk, ellenforradalmi próbálkozások, kísérletek elfojtásában. Együttal részletesen szól tagjainak aktív tevékenységéről a politikai, gazdasági konszolidáció feladatainak végrehajtásában. Foglalkozik a karhatalmisták politikai felvilágosító munkájával, amelyet a szolgálat mellett, pártmegbízatásként, önként vállaltak. Külön figyelmet fordít az ifjúság körében és az iskolákban folytatott politikai, ideológiai felvilágosító munka bemutatására. Részletesen tárgyalja a honvéd karhatalom szerepét a nyugodt termelőmunka feltételeinek biztosításában. Mindezek során valóságosan érzékelteti azt a mind szorosabbá váló kapcsolatot, amely a karhatalom és a dolgozó lakosság különböző rétegei között kibontakozott.

Könyve utolsó fejezetében a szerző a honvéd karhatalom megszűnését, tevékenységének jelentőségét, valamint tanulságait tárgyalja. Rámutat arra, hogy e tanulságok fontos szerepet játszottak az MSZMP honvédelmi politikája tartalmának kialakításában, a Magyar Néphadsereg újjászervezésében és fejlesztésében. Az ellenforradalom elleni harc nagy po-

litikai iskola volt mindenki számára. E harcban a Honvéd Forradalmi Karhatalomban szolgálatot teljesítők is megedződtek. Az újjászervezett Magyar Néphadseregben folytatva szolgálatukat, hasznosították és hasznosítják azokat a politikai tapasztalatokat, amelyeket karhatalmi szolgálatuk idején szereztek.

A szerzőnek sikerült a honvéd karhatalom történetét az ellenforradalom leveréséért és a konszolidációért az MSZMP vezetésével folytatott sikeres harc folyamatába beágyazva bemutatni. Könyvével újabb oldalról szemlélteti azt, hogy az MSZMP és a FMPK irányításával, helyes marxista—leninista politika alapján, széles körű forradalmi összefogás jött létre a Magyar Népköztársaság védelmére.

A szerző ugyanakkor nagy figyelmet fordít annak a szolidaritásnak a történelmi jelentőségére, amelyet mindenekelőtt a Szovjetunió és hadserege, valamint a többi szocialista ország és a világ haladó erői tanúsítottak irántunk. A honvéd karhatalom feladatának ellátásában kiemelkedő szerepet játszott az a tudat, hogy maga mellett tudhatta a szovjet nép és hadserege támogatását és a világ haladó erőinek együttrészését.

A honvéd karhatalom teljesítette a rá háruló feladatokat. Az ellenforradalom leverésében a pártnak és a kormánynak egyik szilárd politikai, fegyveres eszközt képezte, támasza volt a szocializmus-hoz hű erőknek. A helyes politikai vezetés, a karhatalom és a lakosság közötti kapcsolatok folyamatos erősödése, a honvéd karhatalom és más karhatalmi erők közötti együttműködés elmélyülése — mindez alapvető feltétele volt a meghatározott feladatok eredményes teljesítésének. Erről rajzol reális képet a kortársak és az ifjabb nemzedék számára Szabó Árpád. E munka elvégzésének jelentőségét és hasznosságát méltatja meleg hangú előszavában Uszta Gyula.

Hunyadi Károly